

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Ons kenmerk
PZH-2019-717049787
DOS-2019-0008364

Bijlagen

-

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Update bestuurlijke ontwikkelingen in de Zuid-Hollandse regio's.

Geachte Statenleden,

Voor u ligt een update over de bestuurlijke ontwikkelingen in Zuid-Holland van 2019. In de vorige collegeperiode werd u via het programma Slimmer en Sterker Bestuur jaarlijks geïnformeerd over de visie op en de stand van zaken rond de kwaliteit van het openbaar bestuur, regionale samenwerking en bestuurlijke ontwikkelingen in Zuid-Holland. Op 15 november jl. heeft gedeputeerde Vermeulen u laten weten dat wij deze aanpak de komende collegeperiode graag met u willen voortzetten. Om die reden ontvangt u deze regio-update voorafgaand aan het kerstreces. Net als in eerdere rapportages¹ schetsen we hierin de belangrijkste bestuurlijke ontwikkelingen in de Zuid-Hollandse regio's van het afgelopen jaar, waarbij we bijvoorbeeld aandacht besteden aan de situatie in de gemeente Vlaarding, zoals toegezegd in de Statencommissie Bestuur, Maatschappij en Middelen van 6 november 2019.

Gedeputeerde Staten (GS) gaan de portefeuille Bestuur & Maatschappij nader invullen. We willen graag samen met u en onze gemeenten de doelen en activiteiten voor het versterken van de kwaliteit van het openbaar bestuur en de democratie in Zuid-Holland uitwerken. Op basis van wat bestuurders, gemeentesecretarissen en strategen ons hebben meegegeven tijdens eerdere bijeenkomsten voorzien we voor de provincie een verbindende, stimulerende en overzicht creërende rol weggelegd. We zijn, zoals eerder door gedeputeerde Vermeulen aangekondigd, voornemens om in het voorjaar van 2020 een daartoe opgesteld programma met u te delen. De komende maanden gaan we bovendien in gesprek met onze bestuurlijke partners om vernieuwingsmogelijkheden en effectieve samenwerking te verkennen, zodat de bestuurlijke samenwerking in Zuid-Holland optimaal bijdraagt aan het realiseren van inhoudelijke opgaven.

In ons contact met gemeenten beschikken we over de volgende zachte en harde instrumenten om hen te ondersteunen bij het goed kunnen uitvoeren van hun wettelijke taken, het realiseren van maatschappelijke opgaven en het zijn van een krachtige partner voor andere overheden, ondernemers, het maatschappelijk middenveld en inwoners:

- het onderhouden van een sterk netwerk;
- het vroegtijdig aangaan van het gesprek;
- actieve samenwerking bij het realiseren van opgaven;
- het onderzoeken van bestuurskundige dilemma's;
- de Subsidieregeling bevorderen intergemeentelijke samenwerking Zuid-Holland;
- wettelijke instrumenten, zoals de [Wet arhi](#) en bijbehorende [handreiking](#).

De provincie Zuid-Holland kent momenteel 52 gemeenten. Op 1 januari 2019 hebben 11 gemeenten een herindelingsproces afgerond. Noordwijk en Noordwijkerhout zijn overgegaan in de gemeente Noordwijk; Molenwaard en Giessenlanden in de gemeente Molenlanden; Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen in de gemeente Hoeksche Waard en Zederik en Leerdam zijn overgegaan naar de provincie Utrecht in de gemeente Vijfheerenlanden. We hanteren in deze regio-update dezelfde, puur territoriale, gebiedsindeling als in voorgaande jaren. Er kan geen inhoudelijke, bestuurlijke of normatieve betekenis aan deze territoriale indeling toegekend worden. Het betreft de volgende regio's:

1. Holland Rijnland
2. Midden-Holland
3. Rotterdam-Den Haag (Metropoolregio Rotterdam-Den Haag)
4. Zuid-Holland Zuid

1. Holland Rijnland

Holland Rijnland is een samenwerkingsverband van dertien gemeenten (Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude). Holland Rijnland vervult samen met de gemeente Haarlemmermeer een scharnierfunctie tussen de metropolen Amsterdam en Den Haag-Rotterdam. Op het niveau van Holland Rijnland werken de gemeenten onder meer samen aan de uitvoering van de regionale woonopgave (30.000 woningen tot 2030), een uitwerking van de regionale energiestrategie en een regionale mobiliteitsstrategie. Op 30 oktober jl. heeft het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland haar nieuwe [regionale agenda](#) vastgesteld. Deze agenda bevat de actuele onderwerpen die de dertien deelnemende gemeenten inhoudelijk verder willen uitwerken. Onderdeel van de agenda is ook een vernieuwing van de werkwijze, gericht op minder formeel vergaderen en meer opgavegericht organiseren. Ook werkt de regio Holland Rijnland aan het integreren van de omgevingsvisie 'Hart van Holland' in de verschillende beleidsterreinen waarop wordt samengewerkt.

1.1 Duin- en Bollenstreek

De Duin- en Bollenstreek is een aantrekkelijke leef- en woonomgeving tussen de metropoolregio's Amsterdam en Rotterdam-Den Haag, tussen kust en achterland. De ruimtelijke kwaliteit en de economische ontwikkeling van het gebied staan wel onder druk. Daarom hebben de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen GS per brief op 4 april 2019 uitgenodigd om te komen tot een gezamenlijk versnellings- en investeringsagenda Duin- en Bollenstreek. In deze brief noemen de colleges van burgemeester en wethouders vier hoofdopgaven en zes aanvullende thema's om samen in te investeren of te versnellen. Het gaat om een versterking van een duurzaam robuust mobiliteitsnetwerk, versnelling van de structuurversterking van de greenport, versnelling van de

economische agenda en een versterkt vervolg van het gebiedsprogramma B(l)oeiende Bollenstreek. De brief beschrijft de voorlopige uitkomst van de gebiedsgerichte samenwerking die op initiatief van de provincie in 2018 is gestart. Wij gaan in 2020 verder met dit initiatief en zullen samen met de streek het vervolg op de inhoud van de in deze brief gevraagde onderwerpen bepalen en nader afspreken hoe we elkaar kunnen aanvullen.

De werkorganisatie HLTsamen (gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen) heeft haar ambtelijke samenvoeging, die gestart is per 1 januari 2017, tussentijds laten evalueren. Hoofdconclusie uit [het rapport 'HLTsamen op weg'](#) van bureau Berenschot is dat de werkorganisatie op koers ligt om de in het bedrijfsplan gestelde doelen te realiseren. Onder meer de strategische positionering is verbeterd. De strategieontwikkeling daarentegen is nog grotendeels gebaseerd op de doelstellingen van individuele gemeenten en vaak binnen beleidsonderwerpen verdeeld. In het evaluatierapport wordt geadviseerd om een strategische visie te maken voor de drie gemeenten gezamenlijk en daarmee scherp te krijgen wat nog echt lokaal is. Wij zullen – indien gewenst – de werkorganisatie en de individuele gemeenten ondersteunen in de doorontwikkeling van de HLTsamen.

De gemeente Teylingen heeft [een omgevingsanalyse](#) laten maken door Necker van Naem. Hierin wordt onder meer aanbevolen te werken aan: een gedragen en integrale visie voor de ambities rondom energietransitie, de verstedelijkte ruimte en het veranderende samenspel tussen overheid en samenleving, het meer benutten en versterken van de strategische denkkraft van de werkorganisatie en een visie te ontwikkelen op het samenspel van gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders binnen en buiten de reguliere vergadercyclus. Voor deze omgevingsanalyse is een subsidie verleend door de provincie Zuid-Holland voor 50% van de kosten.

De gemeente Noordwijk zet in op een goede positionering in de subregio Duin- en Bollenstreek en de regio Holland Rijnland, op strategieontwikkeling en op democratische vernieuwing. Wat betreft de democratische vernieuwing wil Noordwijk onder het collegemotto 'Samen maken we Noordwijk' werken aan een meer participatieve democratie. Om het vertrekpunt te bepalen en tips op te halen, doet Noordwijk begin 2020 mee aan de QuickScan Lokale Democratie van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG), programma 'Democratie in actie'. Mevrouw Wendy Verkleij-Eimers is door de gemeenteraad aangedragen als nieuwe burgemeester van Noordwijk. De verwachting is dat zij start op 27 januari 2020. Zij is nu burgemeester in Uitgeest.

De gemeente Katwijk werkt binnen de regio Duin- en Bollenstreek mee aan een aantal opgaven die voor haar belangrijk zijn, zoals mobiliteit, de greenport en de waterrecreatie, maar oriënteert zich ook sterk op de Leidse regio.

1.2 Leidse regio

De Leidse regio bestaat uit de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude. Na het vastlopen van het traject rond de Toekomstvisie Leidse regio 2027 zijn de gemeentebesturen zich sinds de gemeenteraadsverkiezingen opnieuw aan het oriënteren op hun visie en invulling van regionale samenwerking.

Op 24 januari 2019 hebben GS [een brief](#) aan de betreffende colleges van burgemeester en wethouders gestuurd over de bestuurlijke samenwerking in de Leidse regio. In deze brief schrijven GS de ambities uit de toekomstvisie te herkennen en het doorlopen proces te waarderen. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat het vastlopen van de discussie over de bestuurlijke vorm niet mag betekenen dat de aanpak van de beschreven opgaven geen vervolg krijgt. In de brief zetten GS uiteen wat de belangrijke prioriteiten zijn voor de regio met het aanbod om daar samen aan te werken. Dit betreft onder andere versterking van de economische clusters van Bio- en Lifescience en Space, het stationsgebied en de bereikbaarheid. Vanuit verstedelijking is de uitleglocatie Valkenburg een cruciale ontwikkeling, dit gelet op de krapte op de woningmarkt.

In het afgelopen jaar hebben diverse gemeenten gewerkt aan hun heroriëntatie op de regio. Zo heeft Leiderdorp een onderzoek door Twynstra Gudde laten uitvoeren naar de effecten van de huidige vorm van lichte samenwerking. In het rapport "[onderzoek naar de samenwerking in de regio](#)" blijkt kort samengevat dat Leiderdorp een goede gesprekspartner in de regio is, maar dat het niet lukt om hardnekkige grensoverschrijdende vraagstukken op te lossen. Achtereenvolgens is gelijk besloten een onderzoek te starten naar de effecten van een fusie voor Leiderdorp. Op het moment van schrijven wordt dit onderzoek nog uitgevoerd. Eind 2019 moet dit onderzoeksrapport zijn opgeleverd waarna de gemeenteraad in 2020 de uitkomsten van de twee rapporten gaat gebruiken voor een discussie over haar bestuurlijke toekomst. In het coalitieakkoord uit 2018 is afgesproken dat er geen besluitvorming plaatsvindt deze raadsperiode over onomkeerbare stappen. Op 8 november 2019 is de coalitie in Leiderdorp gevallen. Op 5 december jl. is de heer Robert Strijk aan de slag gegaan als formateur om de mogelijkheden voor een nieuwe coalitie te verkennen.

Leiden heeft afgelopen september een nieuwe visie op de regio en de regionale samenwerking vastgesteld. Leiden blijft als centrumstad werken vanuit het totale agglomeratieperspectief en vraagt om wederkerigheid richting andere regiogemeenten. Leiden beschouwt niet de schaal van de Leidse regio, maar die van Holland Rijnland als de schaal om strategische en ruimtelijke verdeelvraagstukken rondom ruimte, economie en mobiliteit af te stemmen. Leiden blijft voorstander van een fusie van de Leidse regio ten opzichte van de huidige vorm van lichte samenwerking vanwege het momenteel ontbreken van bestuurskracht en te veel bestuurlijke drukte om de maatschappelijke vraagstukken van de agglomeratie effectief en efficiënt te kunnen aanpakken. Daarnaast zet Leiden nadrukkelijker in op samenwerking in de Zuidelijke Randstad.

Op 16 oktober jl. is mevrouw Pauline Bouvy-Koene geïnstalleerd als burgemeester van Voorschoten. Zij was hier reeds sinds 2016 waarnemend burgemeester. In juli 2019 heeft Berenschot in opdracht van Voorschoten een onderzoek verricht ([Rapport "Regionaal organiseren vanuit de publieke waarde van Voorschoten", 5 juli 2019](#)). Berenschot heeft onderzoek gedaan naar wat voor organisatie er nodig is om de gemeentelijke taken te kunnen uitvoeren en ambities kunnen realiseren. Uitgangspunten hierbij waren de gewenste bestuurlijke zelfstandigheid van Voorschoten en de lijn van focus op de Leidse regio. In het rapport staan aanbevelingen met betrekking tot het onderzoeken van het stapsgewijs overbrengen van taken van Voorschoten richting de Leidse regio. Voorschoten heeft hiervoor € 50.000 aangevraagd en ontvangen van de provincie middels de subsidieregeling intergemeentelijke samenwerking. De

colleges van Wassenaar en Voorschoten spreken op basis van hun eigen ambities en de gedane onderzoeken met elkaar over hoe de Werkorganisatie Duivenvoorde (WODV) eruit zou moeten zien om hun ambities te kunnen verwezenlijken en over wat dat betekent voor de samenwerking tussen Wassenaar en Voorschoten. Begin 2020 wordt er (naar verwachting) meer duidelijkheid verwacht over wat het toekomstbeeld zal zijn. Als provincie zijn wij uitdrukkelijk een gesprekspartner over de WODV en de toekomst.

Het is na de gemeenteraadsverkiezingen gebleken dat het moeizaam is om verdere invulling te geven aan de regionale samenwerking. Dit doordat het gevoel van urgentie, draagvlak, proces en inhoud voor deze samenwerking sterk uiteenloopt tussen de verschillende gemeenten. Om de focus op de opgaven niet te verliezen, blijven wij als provincie inzetten op de prioritaire opgaven die wij zien voor dit gebied en zoeken daarbij de samenwerkingspartners op die kunnen bijdragen aan effectieve oplossingen. Waar wij als provincie meerwaarde kunnen bieden, zullen wij de regio actief bijstaan. Waar wij constateren dat er kansen worden gemist, zullen wij actief bijsturen.

1.3 Rijn- en Veenstreek en AGW (Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden)

Op 25 november jl. vond een collegeconferentie plaats voor gemeenten in het Groene Hart. Op uitnodiging van de samenwerkende gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden spraken burgemeesters, wethouders en andere betrokkenen met elkaar over de ontwikkelingen en opgaven in het Groene Hart. Binnen de huidige samenwerking worden met steun van de provincie Zuid-Holland projecten uitgevoerd die bijdragen aan versterking van het economisch vestigingsklimaat in brede zin. Het gaat om projecten in het kader van onder meer duurzaamheid, recreatie/toerisme en bodemdaling. De bijeenkomst was bedoeld om met elkaar verder te praten over de opgaven en te bezien of er een brede samenwerking kan ontstaan van gemeenten die daarmee een nieuwe strategische agenda kunnen opstellen. Bureau Birch had daartoe een onderzoek uitgevoerd. Het advies van Birch is om nu te acteren, keuzes te maken en met een aanbod te komen waarbij ook een bijdrage wordt geleverd aan provinciale en landelijke opgaven. Gedeputeerde Bom-Lemstra was aanwezig en sprak steun uit voor deze ontwikkeling en gaf aan dat het goed is dat de regio's zelfbewust aan de slag gaan.

Op dit moment loopt in de gemeente Nieuwkoop de procedure voor een kroonbenoemde burgemeester. Installatie van de nieuwe burgemeester is voorzien in februari 2020.

Een belangrijk thema in de regio is bodemdaling. Sinds eind 2018 is samen met het Rijk en acht regionale partijen (de drie gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden, de provincie Utrecht, de provincie Zuid-Holland en drie waterschappen: Hoogheemraadschap Rijnland, Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden en Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard) gewerkt aan de Regio Deal Bodemdaling Groene Hart. GS hebben op 9 juli jl. akkoord gegeven voor de Regio Deal en ook bij de andere partijen is overeenstemming bereikt. Op het Nationaal Congres Bodemdaling op 21 november jl. is de Regio Deal bodemdaling Groene Hart gepresenteerd. Op de website "[Bodemdaling de baas](#)" staat meer informatie over deze Regio Deal.

2. Midden-Holland

De vijf samenwerkende gemeenten in Midden-Holland (Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenervwaard, Waddinxveen en Zuidplas) hebben een hernieuwde [strategische agenda](#) Midden-Holland vastgesteld. In de agenda zijn vier thema's benoemd:

- op weg naar 2050: regio Midden-Holland energieneutraal;
- vitale regio en bereikbare woon- en werklocaties;
- toekomstbestendige economie;
- voldoende en passende woningen van goede kwaliteit.

De gemeenteraden bespreken op dit moment de strategische agenda. Tot dusver is herkenning en steun op de thema's en gekozen richting.

De gemeenteraad van Gouda heeft op 10 juli jl. de [Toekomstvisie Gouda 2030](#) vastgesteld. In deze visie wordt een beeld geschetst hoe de stad er in 2030 uitziet en waar de gemeente met al haar partners naartoe wil werken. Sociaal gezien profileert Gouda 2030 zich als een stad van tolerantie en ontmoetingen. Naast haar historie komt ook de kennis van bodemdaling erbij als kwaliteit.

Op 30 september jl. is de heer Han Weber geïnstalleerd als burgemeester in de gemeente Zuidplas en op 13 november jl. is in Gouda burgemeester Pieter Verhoeve geïnstalleerd. Daarmee zijn in alle vijf gemeenten in Midden-Holland weer kroonbenoemde burgemeesters. Bij de installaties van beide burgemeesters is de verwachting uitgesproken dat met de benoeming de samenwerking in Midden-Holland en omliggende gemeenten en regio's verstevigd zal worden.

3. Rotterdam-Den Haag (Metropoolregio Rotterdam Den Haag)

Het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft op 12 juli jl. de [Strategische Agenda 2022](#) vastgesteld. Wij hebben een reactie gegeven op de concept Strategische Agenda. De strategische agenda is opgebouwd vanuit de twee taken van de MRDH: Vernieuwen Economie en Verbeteren Bereikbaarheid. In de agenda zijn doelen en aanpak beschreven op deze twee taken. De agenda sluit af met de oproep: "Samen aan het werk dus!"

3.1 Haagse regio

In Den Haag heeft de Rijksrecherche op 1 oktober jl. een inval gedaan bij onder andere twee wethouders vanwege een verdenking die zich richt op ambtelijke corruptie, omkoping en schending van het ambtsgeheim. De coalitie van Hart voor Den Haag/Groep de Mos, VVD, D66 en GroenLinks is ten val gekomen. Op 7 oktober jl. is de heer Tom de Bruijn aan de slag gegaan om de mogelijkheden voor een nieuwe Haagse coalitie te verkennen. Op 9 december jl. heeft de nieuwe coalitie van VVD, D66, GroenLinks, CDA en PvdA het coalitieakkoord 'Samen voor de Stad' gepresenteerd.

Op 3 oktober jl. heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid [het rapport Vlieg vuur op Scheveningen](#) gepresenteerd. De gemeente herkent en erkent de kritiek van de onderzoeksraad en heeft alle conclusies en aanbevelingen overgenomen. Kort na het verschijnen van dit rapport heeft burgemeester Pauline Krikke haar ontslagverzoek in gediend bij de commissaris van de Koning. Vervolgens heeft de commissaris van de Koning na overleg met de fractievoorzitters per 12 oktober jl. de heer Johan Remkes benoemd tot waarnemend burgemeester van Den Haag.

Tijdens het vertrouwelijk overleg tussen de commissaris van de Koning en de fractievoorzitters zijn er heimelijk geluidsopnames gemaakt. Omdat dit valt onder het lekken van vertrouwelijke informatie heeft zowel de commissaris van de Koning als de gemeenteraad aangifte gedaan.

Omdat Den Haag de wettelijke inzendtermijn van voor 15 november 2019 heeft overschreden voor de begroting van 2020 zal de gemeente Den Haag voor 2020 onder preventief toezicht worden geplaatst.

In de gemeente Rijswijk is op 4 februari jl. de VVD uit de coalitie met GroenLinks, D66 en Wij, Rijswijk gestapt vanwege het klimaatbeleid. Op 12 april jl. hebben Beter voor Rijswijk, D66, Wij, Rijswijk, CDA en Gemeentebelangen Rijswijk besloten een coalitie te vormen. In de raadsvergadering van 7 november jl. heeft het college van burgemeester en wethouders een motie overgenomen, waarin zij onder meer verzocht wordt om in het nieuw te sluiten convenant met woningbouwverenigingen geen taakstellingen meer af te spreken voor nieuwbouw van sociale woningen. Deze overgenomen motie was voor de Statenfracties van GroenLinks, PvdA en SP aanleiding om op 18 november 2019 schriftelijke vragen te stellen aan het college van GS over onder meer de gevolgen van het Rijswijkse besluit voor de regionale woonvisie Haaglanden en/of en, zo ja, hoe het college ervoor gaat zorgen dat de afspraken in de regionale woonvisie Haaglanden tot uitvoering worden gebracht.

Wassenaar wil als zelfstandige gemeente haar realisatiekracht op de lange termijn versterken en kiest ervoor te focussen op een zo excellent mogelijke uitvoering van uitvoerende taken, zowel in het sociale als fysieke domein. De gemeente wil strategische dossiers en complexe taken vooral regionaal oppakken. Op 18 juni jl. heeft de gemeenteraad besloten dat zij uiterlijk 1 oktober 2019 van het college van burgemeester en wethouders een procesvoorstel wil ontvangen om te komen tot een bestuurlijke toekomstvisie en besturingsfilosofie van Wassenaar. De gemeenteraad vraagt aan het college van burgemeester en wethouders om een bestuurlijke dialoog te starten met Voorschoten over de toekomst van de ambtelijke Werkorganisatie Duivenvoorde (WODV) en om spoedig de gesignaleerde knelpunten op te lossen.

Hierop is het college van burgemeester en wethouders gestart met het programma Wassenaar 2030 met zes deelprogramma's: veilig, groen en internationaal dorp; een dorp in beweging; bouwen aan een solide basis; denken in mogelijkheden; duurzaam en toekomstbestending en iedereen doet mee. Dit wordt in raadswerksessies verder uitgewerkt. In november 2019 hebben Wassenaar en Voorschoten overleg gevoerd over de toekomst van de governancestructuur van de WODV, waarbij het de verwachting is dat in het eerste kwartaal van 2020 een groot deel van de knelpunten is opgelost en er een voorstel tot wijziging van de WODV gepresenteerd zal worden. GS blijven in gesprek met Wassenaar en Voorschoten over de toekomst van de WODV en de eventuele gevolgen daarvan voor beide gemeenten. Op 18 juli jl. is daarnaast de heer Leendert de Lange geïnstalleerd als burgemeester van Wassenaar.

In de gemeente Westland heeft het college van burgemeester en wethouders begin juli 2019 een raadsvoorstel opgesteld, waarin gevolg wordt gegeven aan een uitspraak van de Raad van State om de gemeenteraad de islamitische school Yunus Emre in het eerstvolgende vast te stellen plan van scholen op te nemen. De meerderheid van de gemeenteraad (Gemeentebelangen Westland,

Westland Verstandig en LPF, een coalitiepartij) heeft besloten het raadsvoorstel te amenderen en te besluiten de vaststelling van het plan van scholen 2020-2023 achterwege te laten. Het raadsbesluit van 10 juli 2018 houden zij hiermee in stand. De burgemeester heeft vervolgens de minister voor Basis- en voortgezet Onderwijs en Media gewezen op taakverwaarlozing door de gemeenteraad. Vervolgens heeft de minister besloten tot een indeplaatsstelling en de islamitische school namens de gemeenteraad in het plan van scholen te zetten. De gemeenteraad heeft tegen dit besluit in september jl. beroep ingediend bij de Raad van State.

3.2. Rotterdamse regio

BAR (Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk)

De BAR-gemeenten zijn sinds 2014 op ambtelijk niveau gefuseerd en werken nauw samen. In februari jl. is door de BAR-gemeenten aan Berenschot verzocht een evaluatie van de BAR-organisatie uit te voeren, gericht op de thema's dienstverlening en governance. Uit het begin juli 2019 openbaar gemaakte onderzoeksrapport blijkt dat de BAR-organisatie gebracht heeft wat beoogd is. De kwaliteit van en de tevredenheid over de dienstverlening aan de verschillende klantgroepen laat sinds de start van de BAR-organisatie progressie zien. De BAR-gemeenten willen hun positie in de regio versterken en werken aan het opstellen van een regio-agenda. Op 29 oktober jl. vond een gezamenlijke bijeenkomst met de colleges over dit onderwerp plaats. In het eerste kwartaal van 2020 volgt een bijeenkomst met de raden. De provincie ondersteunt de intergemeentelijke samenwerking met een subsidie van € 50.000. Per 1 juli jl. is daarnaast mevrouw Jolanda de Witte geïnstalleerd als burgemeester van Albrandswaard.

Nieuwe Waterweg Noord (Maassluis, Vlaardingen en Schiedam)

Op initiatief van de voormalig burgemeester van Vlaardingen Annemiek Jetten, heeft Andersson Advies van november 2018 tot en met januari 2019 onderzoek gedaan naar de samenwerkingscultuur binnen de gemeenteraad. Ook het onderlinge vertrouwen tussen de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders was onderwerp van onderzoek. Aanleiding was de zorgelijke situatie in Vlaardingen rond beperkte steun voor het raadsprogramma en gebrek aan slagkracht van college van burgemeester en wethouders en gemeenteraad. De provincie betaalde de kosten van dit onderzoek. Op 8 februari jl. is het onderzoeksresultaat openbaar gemaakt met de conclusie dat de gemeenteraad van Vlaardingen niet stabiel genoeg is om te werken met een raadsprogramma en een minderheidscollege. In de [brief](#) van 11 februari 2019 informeerde gedeputeerde Baljeu u over het rapport Andersson. Medio mei 2019 is een nieuwe coalitie gevormd bestaande uit CDA, D66, GroenLinks, VVD, fractie Kerkhof (voorheen SP) en VV2000/Leefbaar Vlaardingen. De zes fracties hebben samen 19 van de 35 raadszetels. Een nieuw coalitieakkoord vervangt het raadsbrede programma. In juni jl. is de heer Gerrit van Hofwegen aangesteld als interim gemeentesecretaris. Hij schreef het [rapport Ruimte voor ontwikkeling](#). Conclusie van Van Hofwegen is dat hij de politiek-bestuurlijke en ambtelijke focus en sturing mist op wat de gemeente Vlaardingen wil bereiken. Op 6 november jl. is in de Statencommissie Bestuur, Maatschappij en Middelen afgesproken de bespreking van het rapport Andersson uit te stellen tot het eerste kwartaal van 2020. Daarbij wordt ook het rapport van de interim gemeentesecretaris en een update van de gemeente Vlaardingen betrokken.

Op 5 december jl. is Annemiek Jetten afgetreden als burgemeester van Vlaardingen. Per 13 december is Bas Eenhoorn benoemd tot waarnemend burgemeester.

De financiën staan onder druk in Vlaardingen. In de meerjarenraming (tot en met 2023) sluiten zij alle jaren op een fors tekort. Omdat het Vlaardingen niet is gelukt om op 15 november jl. een sluitende begroting in te dienen bij de provincie, wordt de gemeente voor 2020 onder preventief toezicht geplaatst. De gemeente is inmiddels gestart met een ombuigingstraject dat moet leiden tot een sluitende begroting in maart 2020.

Eind september 2018 vond de aftrap van de regionale "Economic Development Board" plaats. Momenteel werken de ondernemersverenigingen van Maassluis, Vlaardingen en Schiedam samen met de drie gemeenten, de provincie, de onderwijspartijen en de maatschappelijke instellingen in deze 'Riverboard'. De provincie steunt dit initiatief met een impuls van € 45.000. In juni jl. is een kwartiermaker aangesteld. Opzet van partijen is hun krachten te bundelen voor een ruimtelijk-economische ontwikkeling die van meerwaarde is voor de inwoners en de regio. Op verzoek van de waterweggemeenten nam de Riverboard het initiatief tot het voorbereiden van een aanvraag voor een Regio Deal bij het Rijk. Het gebied heeft een forse opgave op sociaal-economisch vlak. De beoogde Regio Deal bestaat uit drie pijlers:

1. onderscheidend vestigingsklimaat en beroepsonderwijs van hoge kwaliteit;
2. aantrekkelijk wonen, leven en recreëren;
3. inclusieve samenleving voor iedereen.

Midden Alliantie

De gemeenten Lansingerland, Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp vormden een Midden Alliantie om zich samen in te zetten voor de realisatie van hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) in het gebied. Dit HOV zien zij als de basis voor de ontwikkeling van een samenhangend en gebalanceerd gebiedsprogramma, waarin wonen, economie, energietransitie/klimaatadaptatie, natuur en recreatie samenkomen. Deze gezamenlijke ambitie is vastgelegd in een Mission Paper die op 14 januari 2019 is aangeboden aan de commissaris van de Koning. De Midden Alliantie werkt de Mission Paper uit in een gebiedsagenda die eind 2019 gereed is.

De gemeenten Lansingerland en Rotterdam corrigeerden vrijwillig hun gemeentegrens. Het betreft een kleine grenscorrectie om te voorkomen dat toekomstige bewoners in dezelfde wijk of straat straks in verschillende gemeenten wonen.

Voorne-Putten

In de eerste helft van 2019 is de door de provincie uitgevoerde [ambtelijke verkenning](#) naar een gebiedsontwikkeling voor Voorne-Putten afgerond. Met deze verkenning is in beeld gebracht wat de belangrijkste opgaven en kritische succesfactoren zijn voor Voorne-Putten. Het eiland zou hieraan moeten werken om zich optimaal voor te bereiden op de toekomst. Op 14 mei jl. stelden GS de verkenning vast en is deze verzonden naar de Regiegroep Voorne-Putten. Inzet van GS is om in samenspraak met de Regiegroep en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Nissewaard, Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne de opgaven voor het eiland te formuleren, inclusief een samenwerkingsagenda. Verder is de heer Foort van Oosten per 20 februari jl. benoemd tot burgemeester van Nissewaard.

Bij [brief](#) van 28 oktober jl. informeerde gedeputeerde Vermeulen u over de stand van zaken van de bestuurlijke ontwikkelingen op Voorne. Zowel in Brielle (26 maart 2019) als Westvoorne (26 juni 2019) stelden de raden een (tussen)rapportage vast met kansrijke opties voor de bestuurlijke toekomst van de gemeenten op Voorne. Brielle wil dat er begin 2020 duidelijkheid komt over verdergaande samenwerking en/of een mogelijk fusietraject na 2022 (het jaar dat Brielle 450 jaar bestaat). Westvoorne wil de komende periode synchronisatie zoeken in de processen over de toekomst op Voorne, zodat eind 2019, of zo spoedig mogelijk in 2020, een besluit over de toekomst van Westvoorne genomen kan worden. De gemeenteraad van Hellevoetsluis besloot op 26 september jl. in te stemmen met een participatietraject met inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen over de bestuurlijke toekomst van Hellevoetsluis. Ook de gemeenteraad van Hellevoetsluis sprak de intentie uit om op basis van dit participatietraject en in afstemming met Brielle en Westvoorne in het eerste kwartaal van 2020 een besluit te nemen over de bestuurlijke toekomst.

Zowel Brielle, Westvoorne als Hellevoetsluis willen een open en gezamenlijk proces met de drie gemeenten op Voorne, zodat alle partijen een eensluidend besluit nemen. Met het oog op het versterken van de samenwerking op Voorne vond op 20 september jl. een door Brielle georganiseerde geslaagde informele bijeenkomst plaats met zo'n 80 college- en raadsleden. Ook de commissaris van de Koning en gedeputeerde Vermeulen waren aanwezig en namen deel aan de discussie. De commissaris hield een speech waarin hij de college- en raadsleden opriep om te blijven investeren in de onderlinge relaties en gezamenlijkheid. De provincie vervult een faciliterende en ondersteunende rol. Zo adviseert de provincie betrokken gemeenten over de inrichting van het vervolgproces en de wijze waarop zij (gezamenlijk) invulling kunnen geven aan het participatietraject (betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld). Op 21 november jl. vond een goed bezochte voorlichtingsbijeenkomst plaats waarbij de provincie de raden en colleges van de gemeenten op Voorne informeerde over onderwerpen als kernendemocratie en participatie, de wettelijke arhi-procedure en het preventief arhi-toezicht.

4. Zuid-Holland Zuid

In het gebied van zuidelijk Zuid-Holland is de bestuurlijke configuratie door recente herindelingen (Hoeksche Waard, Molenlanden en vertrek van Leerdam en Zederik) fors veranderd. Daarbij komt dat de Drechtstedensamenwerking momenteel wordt heringericht, Gorinchem de samenwerking met haar omgeving opnieuw wil vormgeven en de Hoeksche Waard samenwerking zoekt met Goeree-Overflakkee en Voorne-Putten. Tegelijkertijd wordt het initiatief van burgemeester Kolff van Dordrecht om meer inhoudelijke samenwerking te zoeken op het niveau van Zuidelijk Zuid-Holland (Alblasserwaard, Drechtsteden, Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten en BAR-gemeenten) voortgezet.

4.1 Drechtsteden

Begin 2019 heeft de commissie Deetman een advies uitgebracht over de toekomst van de regionale samenwerking binnen de Drechtsteden. Aanleiding daarvoor was dat deze samenwerking in de praktijk na 12,5 jaar over onvoldoende slagkracht bleek te beschikken voor realisatie van de ruimtelijk-economische ambities, zoals verwoord in de [Groeigenda 2030](#). Uit de analyse bleek dat de uitvoering in Drechtstedenverband niet van de grond kwam en dat

gemeenten zelf onvoldoende in actie kwamen. De commissie Deetman adviseerde verschillende mogelijkheden om de slagkracht van de samenwerking te vergroten.

Als samenwerkingspartner voor de gebiedsagenda en vanuit een medeverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur hebben GS bij [brief](#) van 5 maart jl. een aantal overwegingen meegegeven aan het Drechtstedenbestuur. De inzet van GS is om op specifieke onderdelen een bijdrage te leveren aan de realisatie van de Groeiagenda. Van belang daarbij is om de organisatie van de Drechtsteden ten dienste van realisatie van de Groeiagenda in te richten. De gemeenten hebben gekozen voor een model met flexibele netwerksamenwerking per thema. De ruimtelijk-economische taken zijn niet meer ondergebracht in de Drechtstedenstructuur, maar teruggelegd bij de gemeenten. De gemeenten werken voortaan 'meervoudig lokaal' samen in gelegenheidscoalities rond specifieke ruimtelijk-economische onderwerpen, zoals Zwijndrecht en Dordrecht rond de Spoorzone. Daarbij zijn de gemeenteraden weer nadrukkelijk aan zet als het gaat om de inhoud en financiering. De samenwerking op sociaal domein en de bedrijfsvoering blijft wel intact.

De samenwerking in de Drechtsteden werd onlangs op de proef gesteld door de budgetoverschrijdingen in het sociaal domein. Dit zorgde niet alleen voor spanningen over het voorstel van het Drechtstedenbestuur ten aanzien van de invulling van een taakstelling van € 3,6 miljoen in de begroting 2020, maar ook over de gang van zaken. Er ontstond lokaal veel verzet tegen de invulling van de bezuiniging en verschillende leden van het Drechtstedenbestuur keerden zich hierbij tegen hun eigen voorstellen. Geopperd werd om via lokale maatregelen de bezuinigingen deels te neutraliseren. Daardoor zouden er wel verschillen ontstaan tussen de Drechtsteden onderling. Het Drechtstedenbestuur kon de rijen al snel weer sluiten; de concrete maatregelen die voorgesteld werden, gingen van tafel, maar de bezuinigingstaakstelling bleef staan. Naar de invulling wordt opnieuw gekeken.

Naar aanleiding van deze kwestie heeft voorzitter Kolff van de Drechtsteden de gemeenten opgeroepen om elk in de eigen gemeente het gesprek aan te gaan en lessen te trekken uit de crisis en te bezien of de wijze waarop nu wordt samengewerkt de meest effectieve is. Omdat de bezuinigingstaakstelling op dit moment nog niet is ingevuld, hebben wij ons oordeel op de begroting 2020 van de GR Drechtsteden aangehouden tot deze aanvullende besluitvorming heeft plaatsgevonden.

In het kader van de derde tranche Regio Deals hebben de Drechtsteden, de gemeente Gorinchem en de provincie op 27 november jl. gezamenlijk een aanvraag voor een Regio Deal ingediend bij het Rijk. De aanvraag is in nauwe samenspraak met bedrijfsleven en onderwijs- en zorginstellingen opgesteld en heeft exclusieve steun gekregen van de Economic Board Zuid-Holland. De gevraagde rijksbijdrage is € 40 miljoen. De aanvraag voorziet in versterking van de brede welvaart en leefbaarheid door investeringen op het gebied van Human Capital, toegepaste innovatie en dynamische oevers. Bijzonder is dat de Drechtsteden en de gemeente Gorinchem voor de aanvraag Regio Deal gezamenlijk zijn opgetrokken.

De gemeenteraad van Zwijndrecht heeft bewust gekozen voor een niet sluitende begroting voor 2020. Zwijndrecht wil daarmee een duidelijk signaal afgeven dat de kosten van het sociaal

domein (jeugd, zorg en welzijn) stijgen, maar de vergoeding die het Rijk daarvoor geeft niet dekkend is. Er blijft een tekort van € 1,4 miljoen staan op sociaal domein. De consequentie van deze principiële stellingname is dat de gemeente onder preventief toezicht zal worden geplaatst. Per 5 juni jl. is Hein van der Loo benoemd als burgemeester van Zwijndrecht.

4.2 Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Op 1 januari 2019 zijn Leerdam en Zederik onderdeel geworden van de provincie Utrecht in de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. Deze interprovinciale herindeling betekende ook een verschuiving van taken van Zuid-Holland naar Utrecht. Het gaat om provinciale taken en om taken van wettelijk verplichte samenwerkingsverbanden (veiligheidsregio, omgevingsdienst en GGD). Dit heeft ook financiële gevolgen. Op 25 juni jl. bent u geïnformeerd over de financiële afwikkeling van de interprovinciale herindeling Vijfheerenlanden. Tussen beide provincies is er sprake van een structurele verschuiving van de inkomsten Provinciefonds en opbrengsten motorrijtuigenbelasting (MRB). Daarnaast is op basis van billijkheid een eenmalige verrekening overeengekomen. De overeenkomst met de provincie Utrecht wordt naar verwachting voor het einde van het jaar ondertekend.

Op 21 juni jl. heeft de minister van BZK de Tweede Kamer geïnformeerd over de [motie Van der Molen](#) aangaande de centrumpositie van Gorinchem. Berenschot heeft een onderzoek gedaan naar de centrumfunctie van Gorinchem. Het rapport concludeert dat de regionale functie, die de gemeente Gorinchem biedt voor 120.000 inwoners, in de regio kwetsbaar is en onder druk staat. De kwetsbaarheid komt in belangrijke mate door het ontbreken van een natuurlijke samenwerking waarbinnen de vitaliteit van regionale voorzieningen wordt besproken en bewaakt. De regionale functie van Gorinchem staat daarnaast onder druk door knelpunten in de bereikbaarheid van de gemeente op het nationale en provinciale wegennet. Het rapport biedt aanbevelingen op drie niveaus: Gorinchem als gemeente, de acht gemeenten in de functionele regio Gorinchem en op de schaal van de maritieme delta (van Gorinchem tot Rotterdam). Naar aanleiding hiervan heeft de gemeente Gorinchem het initiatief genomen om samen met de bestuurders van Gorinchem, Vijfheerenlanden, Molenlanden en Altena voortvarend te werken aan een gezamenlijke agenda voor het versterken van het voorzieningenniveau in de functionele regio Gorinchem. De minister heeft toegezegd dat zij ambtelijk ondersteuning bij het opstellen van een regionale agenda en strategische ondersteuning bij het uitvoeren van de aanbevelingen beschikbaar wil stellen. Ook de provincie heeft deze ondersteuning aangeboden.

Zoals genoemd onder 4.1 heeft de gemeente Gorinchem samen met de Drechtsteden een aanvraag voor een Regio Deal ingediend bij het Rijk. Voor Gorinchem gaat het met name om de realisatie van een onderwijscampus en gebiedsontwikkeling. De gemeente Gorinchem heeft voor de aanvraag Regio Deal steun ontvangen van de buurgemeenten. Een belangrijk effect van de aanvraag Regio Deal is de samenwerking tussen Gorinchem en de Drechtsteden. De koppeling van projecten levert extra kwaliteit en schaalvoordelen op.

De coalitie van de per 1 januari 2019 gestarte nieuwe gemeente Molenlanden bestaat uit Doe Mee!, CDA en VVD. De drie coalitiepartijen hebben samen 16 van de 27 zetels in de gemeenteraad. Per 13 januari 2020 is Theo Segers benoemd als burgemeester van Molenlanden.

4.3 Hoeksche Waard

In augustus jl. is de omgevingsvisie van de Hoeksche Waard ter inzage gelegd. Via allerlei wegen hebben inwoners, ondernemers, investeerders, maatschappelijke organisaties en anderen mee kunnen denken en doen aan het vormgeven van deze omgevingsvisie. Hiermee is het een visie van, voor en door de Hoeksche Waard.

Sinds de start van de nieuwe gemeente (1 januari 2019) zijn er enkele ontwikkelingen binnen de gemeenteraad. Eind december 2018 stapte een raadslid van de Hoeksche Waard Senioren Partij (HWSP) over naar Lokalen Hoeksche Waard. Eind maart stapten twee raadsleden uit de fractie D66 en gingen als zelfstandige fractie Pahladsingh en Rood verder. Recent nog, eind september 2019, is er een vertrouwensbreuk ontstaan in de fractie Lokalen Hoeksche Waard. Drie raadsleden hebben hun eigen partij opgericht genaamd BurgerBelangen. De coalitie, bestaande uit het CDA, de SGP, Lokalen Hoeksche Waard en de ChristenUnie, heeft een meerderheid in de gemeenteraad met 20 van de 37 zetels.

Vanaf 20 november jl. is de vacature voor burgemeester van de gemeente Hoeksche Waard opengesteld. De gemeente is op zoek naar een visionair bestuurlijk zwaargewicht met focus en aandacht voor verbetering van ontwikkelingsmogelijkheden naar buiten. In het voorjaar van 2020 zal de kroonbenoemde burgemeester worden benoemd.

4.4 Zuid-Hollandse Delta

De Zuid-Hollandse Delta is een samenwerking tussen de zes gemeenten van de eilanden Voorne-Putten, Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard. De door partijen beoogde regionale samenwerking op het niveau van de Zuid-Hollandse Delta is een positieve ontwikkeling. In de rapportage Slimmer en Sterker Bestuur in Zuid-Holland over 2018 werd geconcludeerd dat de onderlinge verbanden tussen de subregio's in Zuid-Holland Zuid dun zijn. De oriëntatie van de subregio's is nu vooral intern gericht of extern op Rotterdam². Het ontbreekt aan een gemeenschappelijke inhoudelijke agenda en gedeeld identiteitsbesef. De regio staat onder druk als gevolg van de beperkte schaalgrootte en de matige wederzijdse oriëntatie van de subregio's op elkaar.

Gelet op deze bestuurlijke context is het goed dat met dit initiatief gewerkt wordt aan het verstevigen van de onderlinge relaties en een gezamenlijke inhoudelijke agenda. Dat gebeurt onder meer via een Regio Deal. Vanuit onze zorg voor de kwaliteit van het openbaar bestuur waarderen wij dit initiatief, omdat zo een bijdrage wordt geleverd aan het versterken van de lokale en regionale bestuurskracht.

De samenwerking van de provincie met de gemeenten Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee binnen gebiedsprogramma's loopt eind 2020 af. Recentelijk deelde emeritus hoogleraar gebiedsontwikkeling Friso de Zeeuw tijdens het VZHG-congres op 15 november jl. zijn conclusie dat de integrale aanpak van grote opgaven 'heel veel beleid, heel veel overheid en geen geld' is, maar dat er goede voorbeelden zijn van een integrale aanpak op kleiner schaalniveau, zoals het gebiedsprogramma Goeree-Overflakkee.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit